

Stanka Geršak, roj. Torkar

Stara Smrekarjeva hiša

Na Stari Savi je ob cerkvi tekla voda v rakah. Pravokotno od Vilmanove proti Korenovi hiši pa je bila Fužinska cesta. Čez rake je vodil most in na desni strani ceste je stala stara Smrekarjeva hiša, ki je z dvoriščem mejila na Kasarno. Kar velika hiša je imela dve kletni stanovanji z vhodom s cestne strani. Vzporedno z rakami so na prostorno podstrešje vodile strme lesene zunanje stopnice. Po njih se je prišlo do stanovanja, kjer je živela velika družina Nočevih.

Smrekarjeva družina
leta 1903.
(S. Geršak)

Samo Smrekarjevo stanovanje v pritličju je imelo vhod po nekaj lesenih stopnicah z dvorišča. Pred njim je bil majhen plato z lesenim straniščem na štrbunk. Desno od vežnih vrat je bila sprva črna kuhinja, nato pa pralnica z dodatnim kotlom, v katerem se je kuhalo za prašiče. V vežo je bila napeljana voda. Od tu se je prišlo v manjšo sobo, kjer je bil na tleh pokrov za stopnice, ki so peljale v klet. A so ga le redko dvigovali, ker so spodaj uredili kletni stanovanji. V njih so bivali Popovi in Rjazancovi, družini ruskih emigrantov, ki so prišli v Jugoslavijo po prvi svetovni vojni in se tu poročili. Kasneje je sin Aleksander Rjazancev postal najprej kemik v železarni, nato pa je študiral medicino in delal kot zdravnik v tovarniški ambulanti.

V manjši sobici ob vhodu v Smrekarjevo stanovanje je imel stari oče nekakšno, lahko bi rekli sprejemnico, kjer je bral časopise in se pogovarjal z obiskovalci, ki so mu pogosto prihajali v goste. Od tu se je prišlo v veliko sobo, kjer so stale tri postelje. Najbolj se spominjam zidnih omaric, v katerih so bile knjige ali kakšne druge skrivnosti. Seveda pa tam nisem smela stikati. V kuhinji je stala miza s stoli in mentrga za mesenje kruha. Posoda je bila v nizkih omaricah z zavesicami, porcelan pa se je drenjal v kredenci. Ker je bila Smrekarjeva družina številna, so imeli še eno sobo- spalnico, v katero se je prišlo iz kuhinje.

Smrekarjev ata
okoli leta 1913.
(S. Geršak)

Stari ata je leta 1892 prišel v tovarno iz Šmartnega pod Šmarno goro, mama pa je bila iz Vikerč pri Medvodah. Oče je pripovedoval, da je njegov oče prišel s Tirolske in je imel še nemški priimek »Sommeregger«. Ko pa so se Slovenci nacionalno prebujali, se je še pod Avstro-ogrsko preimenoval v Smrekar. Bil je zelo strog mož in avtoritativen doma in v tovarni, saj je bil delovodja vseh obratov na Stari Savi (žaga, tesarji, kleparji in inštalaterji).

Smrekarjevi so imeli devet otrok. Šest jih je odraslo. Najstarejša je bila moja mama Francka. Naslednji je bil Lojze (kapetan jugoslovanske vojske in kapelnik godbe), nato Ivanka in za njo France, ki je nadomestil očeta na službenem mestu v tovarni. Naslednji Ivan je postal kapetan jugoslovanske vojne mornarice. Zadnja pa je bila hči Mici, ki se je poročila z mojstrom Nočem in po letu 1932 stanovala v starem Smrekarjevem stanovanju. Po smrti očeta so to stanovanje razdelili v dve manjši, tako da so v njem poleg tete Mici stanovali še Stenovčevi, ki pa so se kasneje preselili v Bachmanovo hišo.

Mama Francka z vnukinjama Stanko in Danico leta 1939 v novi Smrekarjevi hiši.

(S Geršak)

Dvorišče se je razprostiralo po vsej dolžini Kasarne. V času, ko se je tovarna širila in se je urejalo mnogo novih inštalacij bolj na pamet kot po pravih načrtih, so spraševali Smrekarja, da jim je povedal ali pa kar narisal, kaj poteka po terenu. Smrekarjev sin Franc je nato pri apnenici zgradil novo hišo, kamor sta se preselili še teta Mici z družino in stara mama.